

د کتر عطاءالله بیگدلی به چند پرسش بنیادین درباره آرمان‌گرایی ایرانیان پاسخ می‌دهد

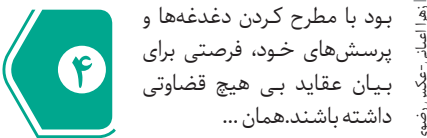
انقلاب اسلامی و مسئله آرمان‌شهر

۲

گزارشی از نخستین نشست چالش‌ها و فرصت‌های دخترانگی

بگذاریم که اندیشه هوایی بخورد...

همزمان با میلاد حضرت زینب(س)، مؤسسه جوانان آستان قدس رضوی با دعوت گروهی از دانشجویان مرتبط با این مؤسسه در سالن اجتماعات مجتمع دانشجویی امام رضا(ع) میزبان نخستین نشست از سلسله نشست‌های «فصل انسان» با موضوع «تنفس اول: چالش‌ها و فرصت‌های دخترانگی» بود. میهمانان این برنامه حدوداً دوساعته، ۱۲۰دختر دهه هشتادی بودند که قرار بود با مطرح کردن دغدغه‌ها و پرسش‌های خود، فرصتی برای بیان عقاید بی هیچ قضاوتی داشته باشند.همان ...

درباره زندگی و زمانه سیدجلال‌الدین مؤیدالاسلام، نویسنده و مبارز مدفون در حرم رضوی

روزنامه‌نگارِ استعمارستیز

روس و انگلیس در ایران و ثالثاً به ضرورت گسترش دانش و فرهنگ مطالعه و تحقیق در ایران و جهان اسلام و رابعاً به انعکاس فعالیت‌های استقلال‌طلبانه در ایران مانند تأسیس شرکت اقتصادی اسلامیة توسط آیت‌الله آقاجانی اصفهانی اختصاص داشت. برخی مورخان تاریخ مشروطیت مانند مهدی ملکزاده، حبیل‌المتین را اساس شکل‌گیری تفکرات مشروطه‌خواهی در ایران می‌دانند. طولی نکشید که دربار مظفرالدین‌شاه به این روزنامه واکنش سخت نشان داد. در سال‌های منتهی به نهضت مشروطیت، داشتن حبیل‌المتین جرم تلقی می‌شد؛ اما تقریباً هر که به آن علاقه‌مند بود، روزنامه را در اختیار داشت. مؤیدالاسلام مدت ۳۸ سال به طور مداوم به جز زمان‌هایی که انگلیسی‌ها در هند مانع کار او می‌شدند، به انتشار حبیل‌المتین در ۲۴ صفحه و قطع وزیری ادامه داد.

رودردو با استعمار انگلیس

با این حال، فعالیت‌های وی چنان که انتظار می‌رفت، تنها بر ایران و فارسی‌زبانان متمرکز نبود؛ طولی نکشید که او در چاپخانه‌اش دست به انتشار روزنامه‌هایی به زبان اردو و انگلیسی زد و به سیاست‌های استعماری بریتانیا در شبه‌قاره هند، به شدت تاخت. این دو روزنامه که «کلکته» و «ملک و ملت» نام داشت، نقش بسیار مهمی در بیداری مردم هند به ویژه مسلمانان این کشور ایفا کرد و سبب بازداشت و آزار و اذیت مؤیدالاسلام شد؛ اما او مردی نبود که میدان را خالی کند. سیدجلال‌الدین در دهه پایانی عمر خود از بینایی محروم شد و دخترش با عنوان «مدیر ثانی» به انجام امور نشریات پدر مشغول بود. وی را مردی شوخ‌طبع، ساده‌زیست، روشن‌ضمیر و متدین توصیف کرده‌اند. مؤیدالاسلام سرانجام در ظهر روز ۱۹ آذر سال ۱۳۰۹ خورشیدی، در دفتر روزنامه‌اش دچار حمله قلبی شد و یک روز بعد، در ۲۰ آذرماه دار فانی را وداع گفت. او وصیت کرده بود پیکرش را به مشهد مقدس منتقل کنند و در حرم امام رضا(ع) به خاک بسپارند. به همین دلیل، جسد وی برای مدتی در یکی از مساجد کلکته به امانت گذاشته شد تا مقدمات انتقال آن به مشهد فراهم شود؛ مقدماتی که البته به دلیل سنگ‌اندازی انگلیسی‌ها، یک سال طول کشید. سرانجام پیکر او را در پاییز ۱۳۱۰ به مشهد آوردند و در ایوان عباسی صحن عتیق به خاک سپردند.

فعالیت بپردازد. در این زمان، هنوز استعمار انگلیس در این منطقه نفوذ زیادی نداشت و مؤیدالاسلام با ارسال نامه‌ای به دربار ایران، از شاه خواست که با رسیدگی به امور عمان، پرچم ایران و اسلام را در این منطقه برقرار نگه دارد. اما اوضاع حکومت قاجار خراب‌تر از این حرف‌ها بود که بتواند کاری بکند. مؤیدالاسلام در پی ابتلا به بیماری، ناچار از عمان به بمبئی در هند رفت و از آنجا راهی کلکته در شرق این سرزمین شد. در همین شهر بود که مکاتبات دوباره را با سیدجمال‌الدین اسدآبادی و تنی چند از آزادی‌خواهان ایران آغاز کرد. آن‌ها در نهایت به این نتیجه رسیدند

به آگاهی نیاز دارند؛ به همین دلیل، مؤیدالاسلام به روزنامه‌نگاری و انتشار روزنامه روی آورد.

تولد حبیل‌المتین

روزنامه‌ای که مؤیدالاسلام در کلکته منتشر کرد، «حبیل‌المتین» نامیده شد و نخستین شماره آن در ۲۸ آذر ۱۲۷۲ انتشار یافت. در ابتدای کار، این روزنامه تیراژ چندانی نداشت؛ اما مدتی نگذشت که شمارگان آن از ۳۰ هزار نسخه نیز فراتر رفت و این برای یک روزنامه در آن دوره، رقم بسیار بالایی بود. مؤیدالاسلام به‌صورت هفتگی حبیل‌المتین را منتشر می‌کرد و همیشه، یک نسخه از آن را برای علمای نجف می‌فرستاد. مقالات درج شده در این جریده، اولاً به موضوع اتحاد اسلام، ثانیاً به نقد اقدام‌های

شاید به زبان، گفتنش راحت باشد؛ شاید وقتی کتاب‌های تاریخ دوره قاجار را می‌خوانید مثل کتاب مرحوم محمدعلی شمیم، به سادگی از روی متن این گزارش‌ها بگذرید؛ گزارش‌هایی که نشان می‌دهد استبداد قاجاری آنچنان وسعت و سنگینی داشت که دست به قلم بردن و نقد نوشتن درباره‌اش، روحی شجاع و فکری بی‌باک می‌خواست؛ چون نقدکننده باید طعم زیر داغ و درفش رفتن و به چهار میخ کشیده شدن و در آخر، خفگی با طناب را به جان می‌خرد. به همین دلیل است که باید نهضت مشروطه و تکاپوی مردم ایران با رهبری مراجع را برای کسب آزادی و در هم شکستن استبداد، یک نقطه عطف بسیار مهم در تاریخ ایران بدانیم. اندیشمندان و متفکران آن زمان در جامعه ایران، در کنار میهن‌دوستی و علاقه به استقلال، مسئله جهان اسلام و پیوستگی با آن را جدی می‌شمردند و این رویکرد را راهی برای رهایی مسلمانان از چنگ استعمار می‌دانستند. در رواق امروز، می‌خواهم به اختصار درباره مردی حرف بزنم که ۳۸ سال تلاش مداوم او برای روشنگری و استعمارستیزی، میراثی ماندگار را در تاریخ ایران بر جا گذاشت؛ سیدجلال‌الدین مؤیدالاسلام، مدیر روزنامه مشهور «حبیل‌المتین» که در سال ۱۳۰۹ خورشیدی در کلکته هند وفات یافت.

معجزه دیدار با سیدجمال‌الدین اسدآبادی

سیدجلال‌الدین مؤیدالاسلام فرزند سیدمحمدرضا مجتهد کاشانی، در سال ۱۲۴۲ خورشیدی در شهر کاشان متولد شد. مقدمات را نزد پدرش فراگرفت و سپس برای تکمیل علوم دینی راهی حوزه علمیه اصفهان شد و پس از توقفی پنج ساله در آنجا، راه عتبات را پیش گرفت و در حوزه درس میرزای بزرگ شیرازی، صاحب فتاوی تنباکو حضور یافت. مؤیدالاسلام در برگشت به ایران، در بندرعباس با سیدجمال‌الدین اسدآبادی دیدار کرد؛ دیداری که در فکر و زندگی او تأثیری عمیق گذاشت و موجب شد آنچه سال‌ها به آن می‌اندیشید را جدی بگیرد؛ راز عقب‌ماندگی مسلمانان و استیلای استعمار بر سرزمین ایران. در سال ۱۲۶۵ خورشیدی همراه با سیدجمال به تهران رفت و بعد، به دلایلی که معلوم نیست، راه عمان را پیش گرفت تا در این منطقه به

اوقاف

ویژه‌فرهنگ و معارف رضوی

| سال اول | ویژه‌نامه ۲۲۴ |

موعظه/ آیت‌الله جوادان

تربیت، مداومت می‌خواهد

داروسازی ثامن، واحد برتر جشنواره ملی پژوهش و فناوری

روایت بانوی ژاپنی از مسلمان شدنش پس از ۱۱ سپتامبر

آزاد شدن از زنجیرهای خودساخته

آیت‌الله احمد مبلغی پاسخ می‌دهد

آیا هوش مصنوعی می‌تواند به فرایند اجتهاد کمک کند؟

وبینار دیپلماسی علمی میان ایران و سوریه

نمایشگاه‌دستاوردهای علمی و پژوهشی

همزمان با هفته پژوهش، دستاوردهای علمی و پژوهشی آستان قدس رضوی در قالب نمایشگاه معرفی و عرضه می‌شود. به گزارش آستان‌نیوز، محمدحسن محمدیان؛ مدیر روابط عمومی سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی با بیان اینکه هفته پژوهش فرصتی برای ما فراهم آورده تا به جایگاه پژوهش، فناوری و تحقیق توجه بیشتری داشته باشیم، گفت: آستان قدس رضوی نیز همانند سال‌های گذشته همزمان با هفته پژوهش برنامه‌های متعددی را پیش‌بینی کرده که یکی از آن‌ها برگزاری نمایشگاه دستاوردهای علمی و پژوهشی است.

وی افزود: در همین راستا مؤسسه‌های تابعه سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی همچون بنیاد پژوهش‌های اسلامی، بنیاد فرهنگی رضوی، دانشگاه‌های بین‌المللی امام رضا(ع) و علوم اسلامی رضوی، مؤسسات به‌نشر و آفرینش‌های هنری، سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، مدرسه فقاقت، مرکز قرآن کریم و مؤسسه فرهنگی و بقاع متبرکه در این نمایشگاه حضور فعالی خواهند داشت.

این نمایشگاه در دو بخش در مجموعه آستان قدس رضوی و نمایشگاه بین‌المللی مشهد تدارک دیده شده است. کتاب‌های مختلف دانشگاهی، آثار تولید شده در مؤسسه آفرینش‌های هنری، مجموعه کتاب‌های منتشر شده در بنیاد پژوهش‌های اسلامی و ارائه پژوهش‌های انجام شده در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی از جمله مواردی هستند که در این نمایشگاه رونمایی خواهند شد.

نیمکت زندگی

روز غوره‌های ترش

رقيه توسلي | نمی‌دانم چرا امروز هر

که به تورم می‌خورد بی‌اعصاب و بدعُق است... روسری‌فروش و کارمند و مسافر بغل دستی و همسایه هم ندارد... انگار روز بداخلاق‌هاست! بعد از خلاصی از کاری اداری، مسیرم را کج می‌کنم سمت بازار. به کمی شلوغی و رنگ و حواس‌پرتی احتیاج دارم. خدا واقعاً گذر کسی را نیندازد به این ادارات بدرفتار. مثلاً به ارگانی با چند کارمند بداخلاق و خیلی بداخلاق. اداراتی که کارکنانش شبیه غوره ترش‌اند و راهی نیست در قبالشان جز صبور ی و خویشتن‌داری.

بعد دو ساعت سروکله زدن و این اتاق آن اتاق رفتن بی‌نتیجه، تصمیم می‌گیرم بزنم به دل دوشنبه بازار. پس می‌روم می‌چرخم وسط میوه‌ها و قاطی زندگی رنگی رنگی می‌شوم تا انرژی‌های منفی بریزد. در نهایت با دبه‌ای ترشی بادمجان می‌نشینم توی تاکسی. خانومی هم با پسرکش سوار می‌شوند. از همان جا پیچ‌های پسرک اسارت می‌خورد. هر چه گوش تیز می‌کنم متوجه نمی‌شوم چه می‌گوید، تا اینکه مادرش با چشم غرّهای کار را تمام می‌کند. اما آتش‌بس موقت است. چون به دقیقه نکشیده پسرک می‌زند زیر گریه و

مادر این بار صورتش را با غضب می‌گرداند سمت من و آن وقت هر جمله خوب و بدی دم‌دستش است پرت می‌کند طرفم. اعتراضی نمی‌کنم فقط متعجبانه به او و پلاستیکی که کنارم است نگاه می‌کنم و از خودم می‌پرسم گناه من حمل یک قوطی ترشی است؟ من از کجا بدانم پسر شما انرژی دارد و شما از کجا باید بدانی من این قوطی را از پیزنی خریدم که داشت توی سرما می‌لرزید؟

مکت

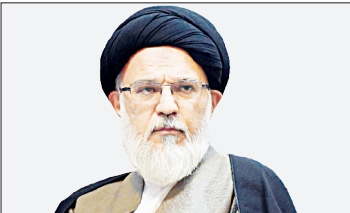
روسری‌فروش: سواد مَواد و چِشم مِشم

پی‌نوشت

امام حسین(ع) می‌فرمایند: خوش‌اخلاقی عبادت است.

منبرمجازی

این جوری عبادت کنیم

حجت‌الاسلام میرباقری: خداوند متعال می‌فرماید: در مقابل دو طایفه که به ایشان اختیار دادم و تکلیفی از آن‌ها می‌خواهم و مسئولیتی روی دوش آن‌ها گذاشتم من این دو گروه را نیافریدم مگر اینکه به مقام عبودیت و بندگی من برسند. گرچه خدای متعال به انسان و جن اختیار داده و طبیعتاً می‌توانند خدای متعال را عبادت نکنند ولی می‌فرماید من آن‌ها را برای این امر آفریدم و آن‌ها ظرفیت اینکه بنده و عبد من بشوند را دارند، این مقام بزرگی است. گاهی انسان شیطان را عبادت می‌کند... دشمن آشکار خودش را اله خودش می‌گیرد، عبادتش می‌کند، تواضع می‌کند، او فرمان می‌دهد انسان هم دنباله‌روی می‌کند.

البته آن هم مسیر سخت و دشواری دارد این طور نیست که عبادت نفس و عبادت شیطان بدون زحمت باشد. خداوند متعال می‌فرماید: من شما را به خاطر این چیزها نیافریدم شما ظرفیت این را دارید که عبد من بشوید انسان‌ها انگیزه‌های مختلفی دارند همین طور که در روایات مکرر آمده است، معصومین(ع) فرموده‌اند از ائمه متعدد این حدیث نقل شده است: «آن‌هایی که از بندگی نفس و شیطان نجات پیدا می‌کنند عبد خدای متعال می‌شوند»؛ از غیر خدای متعال نمی‌ترسند، از غیر خدای متعال کمک نمی‌خواهند این‌ها عبادت‌های یکسانی ندارند... برخی طمع در ثواب خدا دارند (ثواب دنیوی و اخروی) این‌ها با خدای متعال تجارت می‌کنند... تاجرهای موقفی هستند هیچ اشکالی هم ندارد به یک معنا قطعاً شرک هم نیست بندگی خداست، منتها عبادت تجار است... یک عده‌ای هم هستند که از خدای متعال خائف‌اند.

خوف الهی در دلشان آمده است. خیلی مقام بالایی است... این‌ها از سخت‌گیری‌ها و عقوبت‌های الهی می‌ترسند و می‌دانند این عالم حساب و کتاب دارد. می‌دانند یک گناهانی عمر را کم می‌کنند... می‌ترسند و خدا را عبادت می‌کند اما این‌ها هم نهایت رشد نیست.

عبادتی که انسان را به آن دعوت کرده‌اند عبادتی است که «انه هو اراد الله حیا شکر»... انسان در مقامی باشد که بهشت برود باز هم تحت فرمان خدای متعال باشد. ما می‌توانیم خدا را از سر شکر و حب خدا بپرستیم. اصل عبادت فقط برای شکرگزاری و محبت است.